

СРПСКИ ТЕХНИЧКИ ЛИСТ

ОРГАН УДРУЖЕЊА СРПСКИХ ИНЖЕЊЕРА И АРХИТЕКТА

САДРЖАЈ: Општинско газдовање од Д. Т. Лека архит. стр. 245; Распис Г. Министра Грађевина о употреби Рипањског порт ланд цимента стр. 250; Стечај за израду нацрта нових зграда школе за сточарство и планинско газдовање у Краљеву стр. 251. Вести стр. 252.

Општинско газдовање и зајам од 60 милиона

—Свршетак—

III. Регулација, пијаце, паркови, скверови, рејонски пути и јавне грађевине.

Реч „регулација“ популарна је толико у Београду, да је већ одавно једна шаљивчина („Бен Акиба“ у „Политици“) у ствари веома умесно предлагао, да општина на Калимегдану приређује кермес у „корист пострадалих од регулације.“ Ми би смо пак рекли, да је од т. зв. регулација најгоре настрадала сама општина, а сада још пошто је са милионима зајма, апетит за регулисавиње појачан, отклоњена је и последња препрека на путу ка банкротству.

Сва горе у наслову означена постројења, која је председников експозе на ситне комадиће развукао, у ствари сачињавају једну нераздвојну целину. Пијаце, паркови, скверови, реонски пут, све су то очигледно првенствено питања градске регулације, само јавне грађевине могле би изгледати као да стоје изван тога делокруга.

Међутим, који се и најповршније, као одборник општински, упознао са гломазним, бесконачно спорим поступком, при избору места за општинске јавне грађевине, томе неће тешко бити доказати, да би и то ваљало средити одмах са планом градске регулације. Сем тога сура, монотона пустош прашних или каљавих беогр. улица, најочигледније доказује, да је немогуће регулисати град само тим улицама, већ да су зграде, нарочито јавне, најочигледнији елементи за сређеност и лепоту градског простора. Али и

ако све то за свакога мора бити јасно, ипак такво једно монументално здање првог реда, као што је скупштинска зграда, ситуирана је без реда, смисла и без обзира на будућу своју околину, по сред једног већег плаца у блиском суседству вигњева, ковачница, друмских механа, телалница, ружних ограда, дворске штале, и другог чуда и вашара. Пропуштена је прилика да се ситуирањем скупштинске зграде изврши ревизија регулације за читав један квартал, како би се оставило доцнијим поколењима, да нас проклињу и да грцају под „огромним жртвама“ и теретима за наслеђена полутанска и стидно невешта постројења. — Ну о томе је у своје време надугачко говорено, писано и чињене су значајне представке, па је све остало безуспешно; — сада пак још мање имају изгледа на успех код надлежних ова врста питања, јер она не прождиру хитно и безобзирно милионе.

Пошто смо овим у кратко објаснили заједницу у горњем наслову почетком поређаних чињеница, да у следећем напавирчимо из експозеа све што је у дотичним одломцима нађено као најпрече потребе:

1) Под тач. 3. Тражи се за „откуп земљишта и уређење сточне пијаце“ у непосредној близини кланице, сума од дин. 1.000.000 —

2) Под тач. 5. вели се: „модерно уређење, затворене и покривене пијаце, са свима удобностима, очекују жељно како продавци тако и купци.“ За такве пијаце на Краљевом

и Цветном тргу предвађа се	700.000 —	11) Под тач. 15. за разне „регулације“ с брда с дола без икаквог плана, — јер се и ту под том тачком вели, да је план „рађен на парче“, да се ни данас не може рећи да је довршен, да је сталан бар за један део вароши“ — на- сумце избачена сума	8.000.000 —
3) Под тач. 6. за зидање раденичких станова предвиђа се сума од дин.	700.000 —	12) Под тач. 16. за израду рејонског пута тражи се сума једино из разлога да се „створи један леп, широк булевар који би варош опасао.“	2.550.000 —
<p>Један део овога већ је извршен, са успехом описаним у „Срп. Техн. Листу“ бр. 2 год. 1911. Ту је израчунато, да је на то предузеће уложено сада око 185.000 дин. и по нето приходу 6630 дин. да ће оно општини доносити годишње дефицит од 6320 дин. По тој сразмери за утрошених свих 700.000 дин. биће год. дефицит око 24.000 дин. — значи као нека великодушна милостиња радницима, за коју не могу замислити, да ће они бити захвални општини, као што ће бити захвални убоги старци и старице!</p>		<p>Свега на градске регулације 22.900.000 дин. Вреди зебележити жалопојку из тач. 16 на немање новаца за извршење реонског пута. „Не може се долазак владике огласити звонима из многих узрока, а поглавито из једног: немање звона, вели прича...“ и ова жалопојка. А ми велимо, — сад имамо звона и опасност је очигледна, да од силног звоњења и лупетања сироти београђани сасвим не оглуве! — Заиста ова прича о звону, одзвонила је баш на најнезгоднијем месту експозеа, код најизлишнијег растура прескупих сиротињских милиона, за реонски пут, и по њој још тада се могло предсказати, шта данас већ видимо да се поступно испуњава.</p>	
4) По тач. 7. за грађење болнице и парног купатила предвиђа се сума од дин.	800.000 —	У опште све ово ређање милиона личи нам на разметање каквог сађалице, који се живо нада главном згодитку класне лутрије, а поред тога сасвим превиди да се узда „у се и у своје кљусе,“ па чак то своје кљусе хоће у бесцење да отуђи или чак да га великодушно поклони. Зар се под тач. 7 експозеа не предлаже продаја неког дела општинског имања „које лежи бесплодно и од којег се до сада мало по мало одузимало са сваке стране.“	
У овој тачци од интереса је следећи став: „...београдска општина треба да их „(болницу купатило)“ што пре подигне, макар продала неки део свога имања, који лежи бесплодно, и од којих се до сада мало и мало одузимало од сваке стране“ — Ја дивна газдинства!		И баш то питање о непокретним општинским имањима и јесте <i>pervus regim</i> за могућност целисходног извођења градске регулације. — На том питању треба општина да концентрише сву своју пажњу, ако не жели да уступи све користи, које ће потећи из великих општинских радова, — и то да их уступи појединим белосветским шпекулантима. Ако може општина да нађе неке милионе, нека их узме, па употреби на откуп приватних непокретних имања и на грађење пијаца, станова, дућана, хотела, радионица, магацина и других грађевина, са којима би се исплаћивао ануитет и поред тога остајало довољно земљишта за слободније кретање при пројектовању регулација.	
5) Под тач. 9. за грађење општин. дома тражи се сума	2.500.000 —		
6) Под тач. 10 за насипање дунавског краја тражи се	1.500.000 —		
7) Под тач. 11 за нову школу теразијску и дограђивање палилулске и западно врачарске школе предвиђена је сума	1.150.000 —		
8) Под тач. 12, за грађење зграда за изложбе, за старце и старице, за музеј и библиотеку, за пожарну чету, за дезинфекцију, укупно сума	2.100.000 —		
9) Под тач. 13 За подизање зграда за судове тражи се	500.000 —		
10.) Под тач. 14: „за што боље уређење постојећих и подизање нових скверова и паркова, за уређење Теразија и Булевара	1.400.000 —		

Она господа, која тако лакоумно пристају на отуђивање општинских имања, сигурно нису имали прилике да сазнаду туђа горка искуства великих градова, где је и сувише добро познато, да спекулација са земљиштем, омогућена радovima општинске заједнице чини да појединци постижу најлукративнију незаслужену зараду; дакле да је правично и социјално неопходно потребно, да се већи део те користи сачува општини, а сем тога како би она као највећи поседник градских имања, држала у својим рукама регулатор противу спекулације са земљиштем.

Скупоћа станарине за лоше зграде долази само од скупоће земљишта, а сада, кад општина апелује на „огромно“ пожртвовање београђана, значи толико исто колико и још огромније поскупљавање земљишта, а с тиме упоредно најогромније поскупљавање станова.

Чак и код тач. 10 експозе не помишља на откуп приватних имања, већ хоће из општинских средстава да насипа дунавски крај, како би се неколицина сопственика садашњих баруштина, бесплатно користили.

Што се директно саме регулације тиче, под тачкама 14, 15, и 16 за то већ сада предвиђати огромну суму од 12 милиона дин. још је одвећ рано, јер нити је што у том правцу озбиљно припремано, а још мање може задовољити праве потребе Београда, околност што наши и страни назови стручњаци за градско грађевинарство, препоручују импортацију из Париза, Загреба, па чак из јучерашње баштованџинице — Софије, импортацију застарелих закрпа из, како они веле, „културне Европе.“

По свему том ми би смо горњи списак у корист градске регулације изменили по следећем:

А. За градњу свих најпотребнијих грађевина, у вези са предходном набавком генералног регулационог плана града Београда суму од дин. 10.500.000 —

Б. За поступно откупљивање, што већег и груписаног земљишта, а првенствено земљишта водоплавног дунавског и савског краја фонд од дин. 4.000.000 —

В. За откуп водоплавног земљишта и по томе за насипање тог земљишта дунавског и савског краја дин. 3.500.000 —

Фонд од 4 милиона дин. за откуп прив. имања, требало би одмах образовати, па га употребити на стварање једне банке, која би

стално пружала средства општини за откупљивање земљишта у атару београдском.

IV. Ке, антрпое и калдрма.

На извођење ових установа за трговину и саобраћај, експозе предвиђа ове суме:

а) По тач. 4 за ке и антрпое	5.000.000 дин.
б) „ „ 8 за калдрму	9 000.000 „
Свега	<u>14 000.000 дин.</u>

Од водовода и канализације, дакле од чисто хигијенских установа, експозеом нађено је да ће приходи потпуно покрити ануитет и издатке на одржавање и експлоатацију, док овде од чисто трговачких и саобраћајних установа предвиђа се само трећина ануитета као приход, а две трећине (преко пола милиона дин. годишње) имаће сви грађани да снесе и то у крајње неправичној сразмери, саобразно уобичајеној пореској системи Српске Државе, у виду општинских приреза.

Такво страховито газдовање чак се не може ни критиковати! Ке и антрпое треба оставити да гради приватна иницијатива, која ће умети из њих извући користи, а калдрму треба градити само са бољом подлогом од досадашње и то обиму, сразмерно јачини насељења појединих крајева, зашта ће за сада бити довољна сума од 5.000.000 дин; што би преко прихода од калдрминг за доплату ануитета дало год. дефицита од 120.000 дин.

Према свему томе, праве неодложне потребе Београда, захтевају следеће суме зајма:

I. За канализацију свега	7 милиона дин.
II. За утрошену суму на допуну водовода.	2 „ „
III. За регулацију	18 „ „
IV. За калдрму	5 „ „
Свега	<u>32 милиона дин.</u>

Дакле са тридесет и два милиона динара паметна и пажљива управа општинска, могла би да подмири најхитније потребе Београда, а данас кад ово пишемо (јула 1912 г.) утрошено је од зајма већ двадесет милиона, а Београд је остао са старим бедама и са новим рушевинама, а без најоснованије и најхитније његове потребе, *без регулационог плана*

Ради се у том тако важном питању регулације Београда на дохват и на парче.

Господин председник општине изволео је протитрати се мало питањем о набавци генералног регулационог плана, са сазивом наших признатих стручњака у конференцију, како би у ствари радио баш противно савету те конференције.

Лепо је то што г. председник, са управом општинском, поклањају неограничено поверење своме директору техничке управе, али је посве за осуду, што је у опште сазивао и питао наше стручњаке, да би тиме и демонстративно показао своје схватање, по коме је тај његов директор од „париског укуса“ (види стеногр. белешке са једне седнице општ. Одбора). тај јединац далеко претежнији од свих укупно наших стручњака!

Верујемо да ће г. директор техн. управе имати и виднијег успеха у раду, са таквом неограниченом влашћу за растур милиона, од наших дојакошњих техн. управника, који су градили шуне од 1000 дин. вредности под тешким сметњама, — али смо у толико више уверени досадашњим личним радом г. директора, да ће основно питање о централној регулацији Београда са свим одстранити и задути низ година онемогућити.

Има у главном две категорије градова:

1) градови који се развијају више мање равномерно у свима правцима, у којима се око једног средишта (City-a) образују прстенови;

2) градови који се услед теренских и других прилика морају развијати по дужном правцу.

Код прве категорије, градски центар поклапа се приближно са геометријским центром, а код друге категорије, центром саобраћаја и трговине махом су по крајевима и то баш највише стешњеним, где природне, стратегијске и политичко географске бране не допуштају нова преширавања City-a.

Код прве категорије у први мах изгледа да центар мора бити интензивнији по саобраћају, него код друге категорије. Ну то је баш обратно. Јер код прве категорије лакше се стварају и други центри, ван првобитног City-a, т. зв. његови трабанти, који га релативно слабе, док код друге категорије жижа саобраћаја може да се сравни са жижом конкавног огледала, која је у толико интензивнија, у колико је извор светлости већи.

Београд је веома карактеристичан пример друге категорије, ну потенцован нашим специјалитетом, по коме је жижа трговачког саобраћаја ограничена на несразмерно малом простору, благодарећи невештии извршених регулација. — City Београда ограничено је на Кнез Михајлову и Васе Чарапића улицу и у њиховом споју на Теразијама до ушћа у Краљ Миланову улицу. Тај наш специјалитет створио је и друго средиште за становање око „Славије,“ које је од трговачког центра

одвојено огромним површинама, веома проређеног насељења, око двора, батал цамије, жељез. станице, источног и западног Врачара.

Услед тога што је београдски city ограничен на тако малом простору, у њему је поскупило земљиште у толикој мери, да надмаша цене земљишта у центрима великих европских градова. Цене од 300—400 дин. од м.², најобичније су и реализоване су већ продајама; по неки газда бедних и паду склоних страћа, а на Теразијама цени своје земљиште и на хиљаду динара од м.²!

Шта све то значи свако ће дете лако увидети, али наша општинска управа, по њеном раду судећи, изгледа да нема ни појма о тим економским ругобама, створеним старим и предстојећим новим т. зв. „регулацијама.“

У место да се та саката и крајње сметењачки извршена регулација, по могућству, доведе у склад са теренским и политичко-географским особинама Београда, на прво место проширујући што је могуће виши средиште за саобраћај и трговину, наша општина пројектује на дохват и на парче нека локална прескупа кресања уличних и пијачих бокова без икакве везе са целином.

Општина се пашти и мучи да стоменик Кнез Михајла доведе некакo у осовину управе фондова, мењајући основу позоришне пијаце, а при томе чак и не води рачуна о ново просеченом делу Кнез Милетине улице ка Позоришном тргу и њеним најпробитачнијим везама у корист City-a.

У проширењу Кнез Милетине улице ка Позоришном тргу, општинска управа не види апсолутно ништа даље до извесну површину за калдрмисање, а г. директор техничке управе чак није досада стигао да проштудира њен уздужни профил и ако је већ утврђивао нивелете по Скадарлији, без обзира на нивелету главне саобраћајне Кнез Милетине улице. — Еспри и стручно знање г. директорово огледало се досада у изради симетричних фигура пружником, а нарочито милује кругове, оштро израђене шестаром на финој цртањој хартији. То је његов специјалитет и кметови општински диве се томе парискоме шику! — Међутим Кнез Милетина улица остаће без органске везе са позоришним тргом онаква какву су је повукли, за времја оно општински геометри и цртачи, а са новим податком, штетног и веома судбоносног ограничења, због утврђених нивелета споредних пресецајућих је улица.

Да се Кнез Милетином улицом може

створити пандан Теразијама и то далеко пре-тежнији за саобраћај, због угоднијих теренских прилика и обухваћивања досада за саобраћај одстрањених огромних површина у близини Дунава, о томе изгледа меродавни фактори немају ни појма.

Пројектовање Кнез Милетине улице, не може се поверити само добрим цртачима пружнику и шестару, већ тај посао треба да раде стручни умови, добри познаваоци Београда и његових потреба. Од извођења Кнез Милетине улице зависиће да ли ће газде Теразијске и „ћифте“*) Кнез Михајлове и Васине улице, подизати цену земљишту, или ће бити принуђени да њихове страћаре, — за које вуку велике станарине и ако као грађевине представљају малу вредност, — руше и на место њихово да зидају исправне грађевине, које ће земљиште на коме су подигнуте до краја да искористе.

Ми смо горе жижу београдског саобраћаја сравнили са жижом конкавног огледала. Од довршетка започете регулације Кнез Милетине улице, зависиће, за најскорију будућност, да ли ће *огледало* да се повећа или ће *извор светлости* релативно да се појача. Ако се огледало повећа, жижа ће попустити у интензивности, а на против ако се само извор светлости релативно појача, као што има изгледа да ће се извршити и то сасвим несавестно, јер противно намерама општинске управе испољеним у ситницама, — тада ће се појачати жижина интензивност, а с њоме и незаслужени ћар „ћифтарије из чаршије.“

Да би се пак огледало повећало и његов конкавитет ублажио, потребно је да се дуж целе Кнез Милетине улице изврши пажљива стручна ревизија регулације, а нарочито у споју њеном са Позоришним Тргом, требало би створити прву етапу распоређењу саобраћаја. Потребно је да та улица не иде на километре дужине у једном правцу, са

*) Писац ових редова случајно је сазнао једну тајну комуналне политике наше општинске управе. На име, Управа мисли да ће измештањем велике пијаце и некалдрмисањем т.зв. „Модерном калдрмом“ постићи да трава почне ницати по Васиной улици, како би „ћифте“ нагнала да јој у бесцење уступе своја имања потребна за регулацију т. ј. за кресање и рендисање бокова те улице. — — — Мора се признати да је веома виспрена (и ако мало пакосна) ова „комунална политика“, и ми се особито радујемо, те смо дошли до сазнања, да то поље општинског старања, није баш сасвим пусто и необрађено! — Друго је пак питање, који су веће ћифте, да ли они из чаршије, или општинска управа, која је измислила овакву „комуналну политику“?!

истим попречним профилем, већ свуда где буде још сада могуће, треба стварати етапе, за распоређење саобраћаја, уличним проширењима à la Теразије, измештањем правца у хоризонталној пројекцији, и томе сличним прекидима *пролазног* саобраћаја.

Ако се пак Милетина Улица изврши по садашњој назначеној регулацији, постаће друго лошије и карикирано издање Краљ Миланове улице, просецање далеко огромније *слабо насељење* површине, биће махом фреквентована аутомобилима, „ћифтарије“ за хитан пролазни саобраћај а тек тамо негде далеко око Вишњице створиће се један центар за гушће становање à la Славија.

Овим примером довољно смо доказали да досидашњи најважнији и највиднији *лични рад* г. директора општ. техн. управе мора изгледати стручњаку као апсолутно штетна играчка. Г. директор сада се учи срицању београдског регулационог плана, а временом кад се буде научио читању, — биће потрошени милиони.

Рад без основних појмова о потребама Београда, а на основ једног лоше скрпљеног регулационог плана и на дохват састављеног програма, имаће за последицу моралну и економску пропаст Београда.

Рад на парче без плана и програма, скупа, до безумља разграната, канализација; извођење луксузне калдрме, на којој се забрањује теретни саобраћај; продаја општинских непокретних добара а куповина камених мајдана са којима се незна шта да се ради; измештање липа; безобзирно рушење свега и свачега на Теразијама и т. д. и т. д. и најзад све то крунисано личним радом г. директора општинске техничке управе по сили датог му неограниченог поверења, и г. шефа грађев. одељ. управе града Београда, по сили грађевинског закона, — све су то чињенице, које ће неминовно изазвати катастрофу у Београду.

За сада овим саставом бацили смо општи поглед на програм и кренути почетак т.зв. великих општинских радова, — Не можемо се надати да ће ови радови заинтересовати шири круг читалачке публике а још мање да покрене масу београдског грађанства о чијем трошку један незауздани и безобзирни странац лакоумно изводи елегантне и раскошне своје гестове, — и због чега том грађанству предстоји можда и гора судбина од оне коју данас преживљује маса пролетера, некадаш-

њих газда и оцаковића града Софије; — ну ако ови редови буду удостојени стручне пажње сарадника овога листа, мислимо да неће бити на одмет српској престоници.

14/УИ 912 г.
Београд

Д. Т. Леко
архитект

Распис Г. Министра Грађевина о употреби Рипањског портланд цемента.

На молбу Нестора Манојловића инжењера, сопственика Рипањске фабрике цемента, одредио сам нарочиту комисију са задатком да оде у ову фабрику, да из исте изузме потребну количину портланд цемента и под својим печатом пошаље научном заводу за испитивање грађевинског материјала на Универзитету у Београду, да га испита на уобичајени начин.

Одређена комисија свршила је поверени јој задатак а завод за испитивање материјала испитао је овај цемент и о нађеном резултату поднео свој извештај.

Из овог службеног извештаја завода за испитивање материјала од 9- јуна 1912. год. Бр. 55. уверио сам се, за Рипањски портланд цемент:

- 1) да му је специфична тежина 3,11 кгр.
- 2) да му је запреминска тежина кгр./л.
  - а) растресен механички 1,102 кгр.
  - б) збијен механички 1,815 кгр.
- 3) да почиње да везује после 3 ч. и 30 м.
- 4) да му је крај стврдњавања после 7 ч,
- 5) да у свима прописаним пробама постојано одржава сталност своје запремине;
- 6) да нормални леп у размери 1:3 има моћ ношења:

И. на кидање:

- а) после 7 дана 16,38 кгр./см.²
- б) " 28 " 21,91 " "

II. на притисак:

- а) после 7 дана —,—
- б) после 28 дана 159,7 кгр./см.²

Пошто сам се из ових службених података уверио, да овај Рипањски портланд це-

мент одговара условима који се траже за добар цемент, то одобравам:

- 1) да се домаћи портланд цемент из фабрике у Рипњу може употребљавати при подизању јавних грађевина на суву и на води,
- 2) да се ни један цак овога цемента, на коме нека оригиналне фабричке пломбе или је ова повређена, никако не сме употребљавати при подизању јавних грађевина.

У сваком случају надзорни органи биће дужни, да се за сваку партију на грађевину донетог цемента и најужнијим пробама лично увере о доброту његовој, пре него што дозволе употребу истога, и сваку партију цемента, за коју се буду уверили, да не одговара захтевима доброга цемента одбациће, и нареди да се са градилишта уклони, како би се при подизању јавних грађевина само добар цемент могао употребљавати.

У исто време препоручујем свему техничком особљу, да ме у будуће, преко својих претпостављених власти, повремено извештава, о доброту овога цемента, како бих, у случају да исти буде лошијег квалитета, могао употребу његову ограничити или и сасвим забранити.

Препоручујем Дирекцији Српских Државних железница, начелницима одељења Министарства Грађевина, шефовима грађевинских одељака при окружним начелствима и Управи Града Београда и Суду општине града Београда, да ово моје решење саопште свему техничком особљу с тим, да се истога у будуће тачно придржавају.

Број 8052.
17. јула 1912.
Београд

Министар Грађевина
Мих. В. Илић с. р.

Стечај

за израду нацрта нових зграда школе за Стоочарство и Планинско Газдовање у Краљеву.

Према одобрењу Господина Министра Народне Привреде од 4. јуна 1912. год. ПБр. 10145 Управа школе за Стоочарство и Планинско Газдовање расписује овај стечај за зграде, које се имају подићи на имању ове школе као што следује:

На земљишту површине 15.900 м² правоугаоног облика, равном, с малим нагибом С. З. на надморској висини око 220 м. незаштићеном ветровима, са земљом тешком и непропусном иловачом имају се подићи зграде с ниже изложеним просторијама.

I. ЗГРАДА

Школа.

1. Једна учионица за 45 ученика.
2. " " " 40 "
3. " " " 35 "

На сваког ученика треба рачунати 1.10 м. квадрат. од површине пода.

4. Два кабинета по 20 кв. м.
5. Један кабинет од 35 кв. м.
6. Канцеларија за управитеља школе 24 кв. м.
7. Канцеларија наставника од 30 кв. мет.
8. Канцеларија за економа-рачуновођу од 15 кв. мет.

9. Канцеларија за преписача архива 15 кв. м.
10. Књижница од 90 кв. м.
11. Бачка читаоница од 30 кв. м.
12. Соба за канцеларијски материјал од 15 кв. м.
13. Соба за служитеља од 12 кв. м.
14. Соба за ученички затвор од 15 кв. мет.

Уз ово потребни простори за саобраћај, степенице за таван и нужници (три за ученике и један за наставнике).

II. ЗГРАДА

Интернај.

15. Шест спаваћих соба за ученике и то за сваки разред по две собе у којима ће бити укупно смештено :

- за први разред 45 кревета.
- за други разред 40 кревета
- за трећи разред 35 кревета

рачунајући на сваки кревет по 4.50 кв. м. површине пода.

16. Три умиваонице за сваки разред по једна са 12—15 чесама поставити између соба за спавање.

17. Три собе за чишћење обуће и одела свака од 15—20 кв. м.

18. Две собе за послужитеље од 12 кв. м. Уз ово потребни ходници, предсобља, где би се имали сместити ормани за одело и рубље ученичко.

19. Трпезарија за 120 особа рачунајући на сваку особу по 1.20 кв. м. површине пода.

20. Простор за припрему јела од 25 кв. м. поставити по могућству између кујне и трпезарије.

21. Кујна која ће служити и за прање судова од 60 кв. м.

22. Остава од 12 кв. м.
23. Економат намирнице од 20 кв. м.
24. Соба за куvara од 15 кв. м.
25. Соба за паракуvara од 15 кв. м.

Стан за васпитача

26. Соба од 20 кв. м.
27. Соба од 16 кв. м.
28. Кујна од 10 кв. м.
29. Остава од 4 кв. м. Потребни простори за комуникацију, мали подрум и један нужник.

Болничко одељење

30. Једна соба са четири кревета рачунајући по 7 кв. м. пода.

31. Купагило од 6 кв. м. са једном кадом.

32. Предсобље и нужник.

33. Једна соба за два кревета за заразне болеснике у таванском спрату поред забата.

34. Купатило од 6 кв. м. са једном кадом и нужником.

35. Један већи подрум у вези са великом кујном, нужници и степенице за таван.

III. ЗГРАДА

Станови за управитеља и два наставника

Стан за управитеља

36. Једна соба од 25 кв. м.
37. Две собе од 20 кв. м.
38. Једна соба од 16 кв. м.
39. Једна кујна од 12 кв. м.
40. Једна остава од 4 кв. м.
41. Соба за млађе од 10 кв. м., предсобље нужник и подрум.

Станови за два наставника

Први стан

42. Једна соба од 25 кв. м.
43. Једна соба од 20 кв. м.
44. Једна соба од 16 кв. м.
45. Једна кујна од 12 кв. м.
46. Једна остава од 4 кв. м.
47. Соба за млађе од 10 кв. м., предсобље, нужник и подрум.

Други стан

48. Као и први.
- Уз ово једне степенице за таван.

IV. ЗГРАДА

Станови за економа, градинара и ниже особље.

Стан за економа

49. У свему као и стан за наставника.

Стан за градинара

50. У свему као и стан за васпитача.

Станови за ниже особље

51. Три собе по 16 кв. м.
52. Једна општа кујна од 10 кв. м. Уз ово три нужника и три одељења подрума.

V. ЗГРАДА

Простори за централно грејање, електрично осветљење, водовод, опште кухињило, йерионицу и стан за машинисту.

53. Један простор за три парна котла од 75 кв. метера.

54. Један простор за гориво од 30 кв. мет.
 55. Један простор за машинску инсталацију (моторну и динамо машину и црпку) од 35 кв. м.
 56. Један резервоар за 12—15 м³ воде за потребу зграда, за станове, школу и администрацију.

Купатило

57. Одељење са 10 тушева.
 58. Соба за свлачење.
 59. Соба за рубље од 20 кв. м.
 60. Два нужника у простору за купање.
 61. Пет када за купање.
 Потребни простори за комуникацију и друго.
 62. Перионица од 50 кв. м.

Стан за машинисту

63. Соба од 20 кв. м.
 64. Соба од 16 кв. м.
 65. Кујна од 10 кв. м.
 66. Остава од 4 кв. м.

Уз ово нужник и подрум.

Пројектанти имају се руководити начелом: да зграде буду просте, солидне, да одговарају намењеном циљу и да испуњавају све хигијенске погодбе.

Тражи се:

- а) основа свих спратова у размери 1: 200
 б) потребни пресеци у размери 1: 200
 в) изгледи (главни) у размери 1: 200
 г) распоред појединих зграда у ситуацији,

Награда за израду ових нацрта издаће се три, и то: Прва награда од 1000 дин.

Друга награда од 600 дин.

Трећа награда од 400 дин.

Оцену нацрта и додељивање награде извршиће Грађевински Савет Министарства Грађевина.

Рок за подношење нацрта је до 1. октобра 1912. године закључно, а послаће се поштом одељењу за пољску привреду и ветеринарство Министарства Нар. Привреде у Београду уз особено затворено писмо са изреком (мотом) или знаком којим се зајемчава тајност аутора. Само она имена аутора дознаће се чији пројекти за награду буду одређени од оцењивачког суда, а остали пројекти са прилозима по извршеној оцени вратиће се ауторима о трошку школе на означену адресу.

Радови за утакмицу—нацрти примаће се још седам дана после одређеног рока, али они морају бити предати на пошту пре истеклог рока о чему сведочи жиг поште где је рад предат.

По истеку тих седам дана Министарство Народне Привреде послаће све нацрте Грађевинском Савету, као оцењивачком суду, да их у што краћем року оцени и о томе поднесе Господину Министру Грађевина свој извештај.

Резултат утакмице објавиће се у „Српским Новинама“ одмах по извршеној оцени радова.

Право на утакмицу имају инжињери и архитекти српски држављани.

Израда дефинитивних планова и предрачуна као и надзор над извршењем грађевина повериће се аутору једног од награђених нацрта, а величину хонорара за то одредиће Госп. Министар Грађевина.

Ситуациони план земљишта на коме се имају подићи поменуте зграде, моћи ће добити заинтересовани на захтев бесплатно, одмах по објави овога стечаја од Управе школе.

Ближа обавештења за време трајања конкурса неће се давати нити је дозвољено тражити.

Бр. 1306. Од Управе школе за Сточарство и Планинско Газдовање, 7. јуна 1912. г. у Краљеву

В Е С Т И

Стечај. Бугарско Министарство јавних Грађевина под Бр. 2406 од 9/22 јуна 1912. расписало је међународни стечај за пројекат судске палате у Софији.

Пројекти се морају предати архитектонском одељењу Министарства до 1. дец. 1912. г. по нов. Касније стигли пројекти неће се узимати у обзир.

Предвиђене су ове награде:

I.	награда	6000.—	франака
II.	„	4000.—	„
III.	„	2500.—	„
IV.	„	1250.—	„

Сем тога стоји на расположењу још 2500.— франака за откуп ненаграђених пројеката, које порота буде означила, да су вредни откупа.

У пороту биће позвана са стране три архитекта, које буде означила једна корпорација архитекта и једна државна управа.

Програм са прилозима шаље на захтев архитектонски одсек.

Инжењер грађевински (Bauiingenieur) Чех, који је технику свршио у Прагу, тражи место код грађевинског предузећа или предузимача.

Адреса у редакцији Срп. Техничког Листа.

Личне Вести.

Указом Њ. В. Краља од 16. јула т. г. постављен је у Дирекцији Државних Жељезница, за инжењера четврте класе машинског одељења г. Радиша В. Николић, бивши привремени подинжењер I. кл. исте Дирекције.

Указом Њ. В. Краља од 23. јула ове године постављени су:

у Министарству Грађевина:

За инжењера прве класе г. Влад. Гавриловић инжењер друге класе;

За инжењера друге класе г. Влад. Р. Вишек инжењер треће класе;

За инжењера четврте класе г. Тодор Филиповић инжењер општине београдске, и

За подинжењера друге класе г. Александар Ж. Јотић дипломирани инжењер, који је решењем Г. Министра Грађевина одређен на службу у грађевински одељак при начелству окр. крајинског.

У Железничкој дирекцији

за начелника деветог одељења г. Владимир А. Бабовић, инспектор друге класе истог одељења.

Власник за Удруж. Срп. Инжењ. и Архитекта Душан Божић инжењер
 Одговорни уредник Јефта Т. Стефановић редовни професор Универзитета.

Штампариа К. Грегорића и Друга — Београд

